

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

14 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska

SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 czerwca 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 24 września 2021 r., I ACa 341/21,
w sprawie z powództwa W. K. i E. K.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,

1. oddała skargę kasacyjną;

**2. zasądza od Bank spółki akcyjnej
w W. na rzecz W.K. i E.K.
po 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości
odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia
od dnia doręczenia niniejszego wyroku Bank spółce akcyjnej w W.
- do dnia zapłaty.**

Beata Janiszewska

Mariusz Łodko

Maciej Kowalski

(a.z.)

Powodowie W. K. i E. K. wniesli o ustalenie nieważności umowy kredytu z 28 października 2005 r. łączącej ich z pozwanym Bank SA w W. (następcą prawnym Bank SA w W.), ewentualnie o unieważnienie tej umowy, ewentualnie o ustalenie, że jest to umowa o kredyt w złotych polskich (PLN) oparta o stawkę LIBOR.

Wyrokiem z 21 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalił, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe „E.” zawarta w dniu 28 października 2005 r. pomiędzy powodami W. K. i E. K. a Bank SA w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego Bank SA w W.) jest nieważna (pkt I) i rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt II).

Wyrokiem z 24 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, po rozpoznaniu apelacji pozwanego, oddalił apelację (pkt I) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt II).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, zgodnie z którymi w dniu 28 października 2005 r. pomiędzy Bank S.A. w W. a powodami W. K. i E. K. została zawarta umowa E. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych. Zgodnie z powyższą umową Bank udzielił powodom kredytu w wysokości 700 000 zł, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF) na okres od 28 października 2005 r. do 27 października 2030 r. na zakup nieruchomości. W § 2 umowy wskazano, że kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w CHF lub transzy kredytu zostanie określona według kursu kupna dewiz dla waluty CHF zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy. Stosownie do § 4 umowy wypłata kredytu miała nastąpić w PLN. Kwota wypłacana była przeliczana według kursu kupna dewiz dla CHF zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania danej transzy.

Powodowie zostali zobowiązani do spłaty kredytu z odsetkami w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych. Wysokość rat określona była w CHF. Spłata miała być dokonywana w walucie PLN, po uprzednim przeliczeniu rat według kursu sprzedaży

CHF zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku na dzień spłaty. Kredyt był oprocentowany w oparciu o zmienną stopę procentową, ustaloną jako stawka LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony, powiększonej o stałą marżę Banku w wysokości 1,10 %. W umowie zawarto oświadczenie, że powodowie są świadomi istnienia ryzyka kursowego i skutków zmiany kursów. Powodowie oświadczyli ponadto, że akceptują zasady funkcjonowania kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymienialnej, w szczególności zasady dotyczące określania kwoty kredytu, sposobu uruchomienia i wykorzystania kredytu.

Zawarcie umowy poprzedzone było rozmową z pracownikiem pozwanego. Powodom przedstawiono jedyną ofertę umowy kredytu powiązanego z walutą CHF. Przedstawiono im symulację spłat w CHF przy czym wskazano, że przedstawiona oferta ma najkorzystniejsze warunki, gdyż waluta CHF jest stabilna a oprocentowanie niskie, co przekłada się na niską ratę kredytu. Powodom nie wyjaśniono, czym jest waloryzacja kredytu ani jaka jest konstrukcja zawartej umowy, aczkolwiek powodowie mieli świadomość, że kredyt określony w PLN zostanie przeliczony na walutę CHF. Nie było mowy o ryzyku walutowym. Powodom nie okazywano historycznych danych kursowych waluty CHF, nie przedstawiono też symulacji wysokości rat kredytu na wypadek wzrostu kursu waluty CHF. Bank nie udzielił im informacji co do sposobu ustalania kursu. Przed podpisaniem umowy powodom nie został udostępniony jej wzór celem zapoznania się z nim w warunkach domowych. Po raz pierwszy z umową zapoznawali się w dniu jej podpisywania; umowa była już przygotowana do podpisania.

Sąd Apelacyjny podzielił też ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. Wskazał, że postanowienia umowy określające sposób przeliczenia kwoty kredytu do franka szwajcarskiego oraz sposób przeliczania raty określonej w CHF na złotówki poprzez odwołanie się do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania w treści umowy obiektywnych kryteriów, są nietransparentne, nieprecyzyjne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem naruszając tym samym równorzędność stron. Przesądza to o ich abuzywności, przy czym nie miała znaczenia okoliczność, w jaki sposób pozwany bank faktycznie ustalał kurs waluty,

do której kredyt był indeksowany, oraz w jaki sposób finansował udzielanie tego rodzaju kredytów.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że mechanizm waloryzacji określał główne świadczenia stron i trudno sobie wyobrazić możliwość dalszego funkcjonowania umowy po wyeliminowaniu tego mechanizmu - oznacza to bowiem, że umowa od początku nie określała klarownie sposobu ustalenia kwoty kredytu do wypłaty w złotych oraz wysokości rat (również w złotych) do zwrotu. Konsekwencją wyeliminowania z umowy abuzywnych postanowień jest brak możliwości określenia zasad ustalenia kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy oraz zasad naliczania jego rat w złotych. W ocenie Sądu Apelacyjnego braki te prowadzą do wniosku, że w umowie mogły nie zostać w sposób skuteczny zawarte *essentialia negotii* umowy kredytu w postaci kwoty kredytu.

Sąd zaznaczył również, że powodowie klarownie i stanowczo wyrazili swoje stanowisko, domagając się ustalenia nieważności umowy i oświadczając, że są świadomi skutków takiego rozstrzygnięcia. Wyrazili zatem wolę skorzystania z ochrony, jaką daje im dyrektywa 93/13, a wobec tego Sąd był związany ich stanowiskiem. Niezależnie od powyższego, Sąd Apelacyjny wskazał również, że trafna jest ocena Sądu pierwszej instancji przyjmująca naruszenie przez pozwanego tzw. obowiązku informacyjnego odnośnie do klauzuli ryzyka walutowego. Pomimo znajdującego się w aktach sprawy oświadczenia powodów, iż akceptują zasady funkcjonowania kredytu waloryzowanego i ryzyko kursowe, powodom nie została udzielona wyczerpująca informacja, realizująca standardy wynikające z orzecznictwa TSUE, zwłaszcza z uwagi na nieprzedstawienie żadnych symulacji wysokości raty, jak również historycznych kursów waluty.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku skargę kasacyjną wywiódł pozwany. W skardze podniesiono zarzut naruszenia art. 56, art. 58 §1, art. 65 §1 i §2, art. 353¹, art. 358 §2, art. 385¹ §1 i §2 k.c., art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”), art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (dalej „pr.weksl”), a ponadto art. 156¹, art. 156², art. 212§2, art. 327¹§1 pkt 2, art. 378§1, art. 387§2¹ pkt 2 k.p.c.

Powodowie złożyli odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniesli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne.

Na wstępie należy wskazać, że sporna umowa kredytu została zawarta przed wejściem w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. - o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r., Nr 165, poz. 984), którą wprowadzono uregulowania, iż umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a pr.bank.) oraz że w przypadku takich umów kredytu kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie (art. 69 ust. 3 pr.bank.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do kredytów zawieranych przed tą nowelizacją prawa bankowego zostało już wyjaśnione, że dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, iż wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, z tym że tego rodzaju zastrzeżenie dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, a zatem nie powoduje zmiany waluty wierzytelności (zob. wyroki SN z 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, i z 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14). Umowa kredytu denominowanego/indeksowanego, mieści się więc w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr.bank.). Jednak nie wyłącza to dopuszczalności kontroli przez sąd, czy mechanizm ustalania przez bank kursów waluty jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (zob. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 27 lutego 2017 r., II CSK 19/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

Wbrew twierdzeniom skarżącego brak jest podstaw do przyjęcia, że klauzule waloryzacyjne zawarte w umowie kredytu nie mają charakteru niedozwolonych postanowień umownych.

W ramach umowy zawieranej przez przedsiębiorcę z konsumentem postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione interesy, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym przepisów dyspozytywnych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza jego nierzetelne traktowanie oraz nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta, praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2006 r., I CK 297/05; z 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC-ZD 2017, nr 1, poz. 9; z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14; z 30 września 2015 r., I CSK 800/14; z 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12). W świetle dyrektywy 93/13 pojęcie znaczącej nierównowagi na niekorzyść konsumenta należy ocenić, przeprowadzając analizę przepisów krajowych mających zastosowania w przypadku braku porozumienia stron, aby ocenić, czy i w jakim zakresie postanowienia umowne stawiają konsumenta w sytuacji gorszej niż ta przewidziana w obowiązujących przepisach krajowych. Natomiast aby ustalić, czy ta równowaga pozostaje „w sprzeczności z wymogami dobrej wiary”, należy sprawdzić, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby dany warunek w drodze negocjacji indywidualnych (zob. wyrok TSUE z 14 marca 2013 r., C - 415/11, Mohammed Aziz przeciwko Caixa d'Estalvis de Catalunya Tarragona i Monresa).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ugruntowane należy uznać stanowisko, że mechanizm, który pozostawia bankowi swobodę ustalania kursów waluty, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy, jest klauzulą niedozwoloną

w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (zob. wyroki SN z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 9 grudnia 2022r., II CSKP 1262/22, z 22 lutego 2023, II CSKP 1442/22).

Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę na kwestię przejrzystości klauzul umownych wskazanych w skardze kasacyjnej. Z art. 3 i 5 dyrektywy 93/13, a także z pkt 1 lit. j i l oraz pkt 2 lit. b i d załącznika do tej dyrektywy wynika, że „do celów przestrzegania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak aby konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne”. Zwrot „w innych warunkach” oznacza, że w momencie zawarcia umowy konsument powinien móc przewidzieć to, co będzie w momencie spłaty poszczególnych rat miesięcznych.

Ocena świadomości konsumenta przy zawieraniu umowy jest możliwa jedynie w ramach kontroli incydentalnej. Dla oceny przestrzegania przez przedsiębiorcę w stosunku do konsumenta wymagania przejrzystości zasadnicze znaczenie ma to, czy umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (zob. uzasadnienie wyroku TSUE z 30 kwietnia 2014 r., C - 26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt).

Wreszcie, w aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej rozróżnia się abuzywność postanowień dotyczących kryteriów przeliczania waluty krajowej na walutę indeksacji (klauzule kursowe), od innych klauzul, których zastrzeżenie w umowie jest także równoznaczne z obciążeniem konsumenta ryzykiem walutowym, tj., negatywnymi następstwami deprecjacji waluty krajowej (tzw. klauzule ryzyka walutowego, zob. wyroki z 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA; z 22 lutego 2018 r., C-119/17, Liviu Petru Lupean i Oana Andreea Lupean przeciwko

SC OTP BAAK Nyrt; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank Nyrt. i OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt przeciwko Teréz Ilyés i Emil Kiss).

Mając powyższe na względzie, nie może budzić wątpliwości, że klauzule przeliczeniowe zawarte w umowie kredytu z 28 października 2005 r. stanowią niedozwolone postanowienia umowne. Nie tylko umożliwiały one kredytodawcy ustalanie kursu rozliczeń wynikających z umowy bez wskazania zasad obliczania wysokości tego kursu, a ryzyko kursowe wynikające z zawarcia umowy w całości ponosili kredytobiorcy. Wprowadzenie tej konstrukcji do umowy nie nastąpiło przy tym w sposób przejrzysty, a więc w sposób umożliwiający powodowi ocenę konsekwencji ekonomicznych wynikających z umowy kredytu waloryzowanego do CHF.

Przyjętej oceny nie wyłącza wskazane przez skarżącego rozdzielenie klauzuli waloryzacyjnej na klauzulę ryzyka kursowego i klauzulę walutową. Taki zabieg interpretacyjny byłby sprzeczny z dyrektywą 93/13, prowadziłby bowiem do niedopuszczalnej – w świetle dyrektywy 93/13 – zmiany postanowienia niedozwolonego. W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się wprawdzie, że dyrektywa 93/13 wymaga jedynie usunięcia postanowienia niedozwolonego, a nie innego postanowienia, które nie jest niedozwolone, jednak usunięcie jedynie części klauzuli waloryzacyjnej może być dopuszczalne tylko wówczas, gdy wynika z niej zobowiązanie umowne odrębne od innych postanowień umownych (zob. wyroki z 7 sierpnia 2018r., C-96/16 i C-94/17, Banco Santander SA i in. v. Mahamadou Dembie i in., z 29 kwietnia 2021r., C-19/20, I.W. i R.W. v. Bank BPH S.A.). Tymczasem wskazane przez skarżącego klauzule nie kreują odrębnych zobowiązań umownych, są ze sobą ściśle powiązane i stanowią wspólnie elementy składające się na abuzywny mechanizm waloryzacyjny.

Brak jest podstaw dla uwzględnienia zarzutów skargi kasacyjnej w zakresie, w jakim kwestionuje ona nieważność umowy kredytu z 28 października 2005r. i niemożliwość dalszego funkcjonowania umowy przez sięgnięcie do art. 56, art. 65 §1 i § 2, art. 358 § 2 k.c., art. 69 pr.bank. czy art. 41 pr.weksl.

Zgodnie z punktem 1 uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie

umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Również w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wprost wyklucza się, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach (zob. wyroki z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice Yulianie Rodríguez Ramírez, pkt 54). Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych. W konsekwencji niedopuszczalne jest dokonywanie przez sąd zmian w treści umowy, poprzez wprowadzenie do niej postanowień nieprzewidzianych w przepisach prawa, podobnie wykluczone byłoby zarządzenie ewentualnej nieważności lub bezskuteczności umowy poprzez wprowadzenie postanowień z art. 358 § 2 k.c. czy art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe.

Jak trafnie wskazano w wyroku SN z 30 listopada 2023 r., II CSKP 635/23, ewentualna możliwość zastąpienia niedozwolonego postanowienia umownego wchodzi w rachubę tylko wówczas, gdy, po pierwsze, po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego (wola stron umowy nie ma znaczenia); po drugie, całkowity upadek umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia

w chwili zaistnienia sporu, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta oraz zastrzeżeniem, że dla dokonania tej oceny decydująca jest wola w tym przedmiocie konsumenta; i po trzecie, istnieje przepis dyspozytywny albo przepis mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę, który mógłby zastąpić wyłącznie niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy z korzyścią dla konsumenta.

W sytuacji, gdy powyższe przesłanki są spełnione, klauzula abuzywna zostaje zastąpiona i umowa zostaje utrzymana w mocy. Natomiast gdy przesłanki zastąpienia nie są spełnione, umowa jest w całości nieskuteczna, chyba że konsument wyrazi zgodę na niedozwolone postanowienie, przywracając mu jednostronnie skuteczność (zob. też np. wyroki TSUE: z 3 października 2019 r., C- 60/18, Kamil Dziubak Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 45, 56, 68; z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko A. S.A., pkt 62, 68-69, 72; z 8 września 2022 r., C-80/21, pkt 64, 69, 84, i z 12 października 2023 r., C-645/22, R.A. i in. przeciwko Luminor Bank AS, pkt 33-38, 41). Skarżący w ogóle nie odniósł się do tej kwestii, w szczególności nawet nie starał się wykazać, że nieważność umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, tymczasem dopiero wykazanie tej okoliczności mogłoby uzasadniać rozważanie zastosowania innych instrumentów prawnych.

Bezzasadne okazały się liczne zarzuty skargi kasacyjnej, które łącznie miały doprowadzić do wniosku, że umowa kredytu w niniejszej sprawie może obowiązywać mimo eliminacji z niej postanowień abuzywnych dotyczących przeliczania waluty obcej (zarzuty nr 2, 3 i 6). W tej mierze należy przytoczyć punkt 2 uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, zgodnie z którym w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Wbrew zarzutom skargi, do odmiennego wniosku nie prowadzi sięgnięcie do art. 69 pr. bank. Należy bowiem wskazać, że bez postanowień określających sposób wyznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia umowa w ogóle nie może wyrzeć skutku, gdyż jest niemożliwa do wykonania.

Przyjęcie, że umowa kredytu z 28 października 2005 r. zawiera niedozwolone postanowienia umowne, co prowadzi do jej nieważności, czyni całkowicie niezasadnym zarzut naruszenia art. 353¹ k.c. Należy podkreślić, że przepisy o niedozwolonych postanowieniach umownych stanowią ustawowe ograniczenie swobody stron w kształtowaniu treści umowy. Tym samym stwierdzenie, że umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne oznacza, że przynajmniej w tym zakresie umowa nie mieści się w granicach swobody umów z art. 353¹ k.c.

Nie odnoszą skutku również zawarte w skardze zarzuty naruszenia przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Jak podkreślono w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji, powodowie klarownie i stanowczo wyrazili swoje stanowisko, domagając się ustalenia nieważności umowy i oświadczając, że są świadomi skutków takiego rozstrzygnięcia. Powodowie zatem wyrazili wolę skorzystania z ochrony, jaką daje im dyrektywa 93/13. Nie wyklucza to dodatkowego poinformowania powodów przez sąd, jednak mając na względzie całość okoliczności sprawy niewątpliwie nie można przyjąć, że brak poinformowania mógł mieć jakikolwiek wpływ na wynik sprawy, co czyni niezasadnym zarzut naruszenia art. 156¹ art. 156² w zw. z art. 212 § 2 k.p.c. Wreszcie, jak już wskazano, niedozwolone postanowienia umowne stanowią ustawowe ograniczenie swobody stron w kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego w rozumieniu art. 353¹ k.c. Dokonanie oceny, czy dane postanowienie umowne jest niedozwolone, jak też dokonanie oceny, jakie są konsekwencje stwierdzenia niedozwolonego charakteru postanowień umownych dla całej umowy, stanowi jednocześnie odniesienie się do oceny dopuszczalności umowy z perspektywy art. 353¹ k.c. W konsekwencji nie można uznać za trafne zarzutów naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 2 w zw. z art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i § 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Beata Janiszewska

[SOP]

[ał]

Mariusz Łodko

Maciej Kowalski